

Karta przedmiotu

Nazwa i kod przedmiotu	Literatura pozytywizmu - ćwiczenia (Ćw. audytoryjne), PG_00211155						
Kierunek studiów	Filologia polska (O)						
Data rozpoczęcia studiów	październik 2026 r.		Rok akademicki realizacji przedmiotu		2027/2028		
Poziom kształcenia	I stopnia - licencjackie		Grupa zajęć		Grupa zajęć obowiązkowych z zakresu kierunku studiów Grupa zajęć powiązanych z prowadzonymi badaniami naukowymi w dziedzinie nauki związanej z kierunkiem - profil ogólnoakademicki		
Forma studiów	stacjonarne		Sposób realizacji		na uczelni		
Rok studiów	2		Język wykładowy		polski		
Semestr studiów	4		Liczba punktów ECTS		2.0		
Profil kształcenia	ogólnoakademicki		Forma zaliczenia		zaliczenie		
Jednostka prowadząca							
Imię i nazwisko wykładowcy (wykładowców)	Odpowiedzialny za przedmiot		dr hab. Magdalena Kreft-Świetlik				
	Prowadzący zajęcia z przedmiotu						
Formy zajęć	Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium	RAZEM
	Liczba godzin zajęć	0.0	30.0	0.0	0.0	0.0	30
	W tym liczba godzin zajęć na odległość: 0.0						
Aktywność studenta i liczba godzin pracy	Aktywność studenta	Udział w zajęciach dydaktycznych, objętych planem studiów		Udział w konsultacjach		Praca własna studenta	RAZEM
	Liczba godzin pracy studenta	30		2.0		18.0	50
Cel przedmiotu	Celem przedmiotu jest zapoznanie studentów ze światopoglądem okresu pozytywizmu i jego osiągnięciami literackimi. Zajęcia przynoszą szeroki przegląd wybranych tematów i postaw, idei oraz kontekstów, wielkich bohaterów literackich i twórców epoki, a także uprawianych gatunków. Rezultatem ma być również doskonalenie praktycznej umiejętności analizy i interpretacji dzieł literackich.						

Efekty uczenia się przedmiotu	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[FPL3_U06] Potrafi ocenić poziom swoich kompetencji oraz rozumie potrzebę ciągłego doskonalenia się i rozwoju zawodowego w zakresie literaturoznawstwa.	Student: • uświadamia sobie zakres własnej wiedzy dotyczącej literatury drugiej połowy XIX wieku i konsekwencji z tego wynikających, • umiejętnie organizuje działania badawcze i samokształceniowe w zakresie literatury polskiej oraz krytycznie ocenia stopień ich zaawansowania, • dąży do samodzielnego poszerzania posiadanej przez siebie wiedzy na temat literatury okresu pozytywizmu i umiejętności jej interpretowania.	[SU5] realizacja zadania problemowego [SU8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta
	[FPL3_U01] Potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać i selekcjonować informacje z zakresu literaturoznawstwa z wykorzystaniem źródeł mówionych i pisanych dostępnych we wszystkich mediach.	Student: • korzysta z tradycyjnych i nowoczesnych źródeł tekstów literackich oraz opracowań naukowych, bibliografii i słowników, • opracowuje zagadnienia dotyczące literatury omawianego okresu, samodzielnie zdobywa wiedzę stanowiącą podstawę do zajęć.	[SU2] prezentacja/projekt/referat/raport [SU5] realizacja zadania problemowego

	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu
	[FPL3_W02] Zna i rozumie w stopniu zaawansowanym historię literatury polskiej i powszechnej.	Student: • potrafi scharakteryzować okres pozytywizmu w literaturze polskiej, opisać światopogląd epoki, wymienić główne idee, prądy i pojęcia z nią związane, opisać przebieg i przemiany okresu, • potrafi przybliżyć przedstawicieli najważniejszych nurtów, obozów, tendencji i postaw, obecnych w społecznym i literackim życiu publicznym, • posiada informacje potrzebne do ukazania sylwetek najważniejszych twórców literatury okresu pozytywizmu, ich dzieł, podejmowanej przez nich problematyki oraz charakterystyki ich stylu, • ma wiedzę na temat życia polityczno-społeczno-kulturalnego i literatury na ziemiach trzech zaborów, • omawia przemiany realizmu, a także uprawiane w drugiej połowie XIX wieku rodzaje i gatunki literackie, z uwzględnieniem różnicujących się i nowo powstających, • umie ukazać zależność literatury od sytuacji społeczno-polityczno-ekonomiczno-kulturowej, • zdobywając wiedzę o prospołecznych postawach pokolenia drugiej połowy XIX wieku, obserwuje proces kształtowania się świadomości i postaw obywatelskich oraz korzeni obecnych postaw społecznych i patriotycznych, • zdobywa wiedzę na temat źródeł współczesnych sobie zjawisk i postaw (feminizm a problematyka emancypacji kobiet w omawianym okresie, problematyka antysemityzmu, lęk przed cywilizacją techniczną i globalizacją), jest gotów do poszerzenia i zmiany poglądów, • dostrzega i obejmuje refleksją dylematy polityczne, społeczne i historyczne, charakterystyczne dla studiowanej epoki (np. patriotyzm, zdrada, lojalizm, metody walki), a powracające również w kolejnych dekadach i dyskusjach pokoleniowych, • dostrzega znaczenie obecności tak arcydzieł, jak i dzieł pisarzy minorum gentium oraz utworów literatury popularnej w całokształcie literatury ojczystej.	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny [SW3] opracowanie tekstowe/praca pisemna
	[FPL3_W01] Zna i rozumie w stopniu zaawansowanym miejsce i znaczenie literaturoznawstwa w systemie nauk oraz o jego specyfice przedmiotowej i metodologicznej.	Student: • potrafi określić miejsce literatury pozytywizmu w związku z literaturą poprzednich epok (szczególnie romantyzmu) oraz kolejnych generacji (np. modernizmu), jak również jej miejsce na tle literatury powszechnej, • zdobywa doświadczenie interpretacji i reinterpretacji nie tylko tekstów literatury, ale i wszelkich dzieł kultury i przekazów językowych; potrafi prawidłowo odczytać fragmenty tekstów o podwójnym znaczeniu (mowa ezopowa).	[SW4] test/egzamin - ustny lub pisemny

	<table><tr><th>Efekt kierunkowy</th><th>Efekt z przedmiotu</th><th>Sposób weryfikacji i oceny efektu</th></tr><tr><td>[FPL3_U03] Potrafi w stopniu zaawansowanym realizować umiejętności badawcze, obejmujące formułowanie i analizę problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie problemów w zakresie literaturoznawstwa.</td><td>Student: • w praktyce stosuje nabytą wiedzę z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej oraz poetyki i teorii literatury, • posługuje się terminami z zakresu historii i teorii literatury, pracując z tekstami pozytywistycznymi, • odróżnia rozmaite formy wypowiedzi, potrafi przygotować krótką wypowiedź ustną na zadany temat związany z literaturą pozytywizmu oraz wypowiedź interpretacyjną, a także odpowiedzieć pisemnie na podane w sprawdzianie zagadnienia, • zabiera głos w dyskusji w grupie, dowodzi, argumentuje, porównuje, polemizuje i formułuje sądy na temat często kontrowersyjnych i niejednoznacznych postaw bohaterów literackich i omawianych problemów, wykorzystując przy tym swe doświadczenie i obserwacje natury społecznej i psychologicznej, • doskonalą umiejętność notowania, szybkiego czytania, gromadzenia materiałów do studiów, planowania pracy oraz wykonuje prace pisemne o różnej treści, przeznaczeniu i obszerności. </td><td>[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU3] opracowanie tekstowe/ praca pisemna [SU6] demonstracja umiejętności praktycznych</td></tr><tr><td>[FPL3_K01] Jest gotów krytycznie oceniać poziom posiadanej wiedzy oraz jej przydatność w rozwiązywaniu problemów zawodowych i badawczych w obszarze literaturoznawstwa i językoznawstwa.</td><td>Student: • umie pracować samodzielnie i współpracować z innymi, potrafi dokształcać się samodzielnie, sięgać po dodatkowe lektury, podejmować własne zadania badawcze w zakresie literatury pozytywizmu, • poszerza horyzonty i pogłębia świadomość wagi dziedzictwa kulturowego XIX wieku i związków przedstawicieli tej epoki z kolejnymi generacjami. </td><td>[SK2] prezentacja/projekt/referat/ raport [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta</td></tr></table>	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu	[FPL3_U03] Potrafi w stopniu zaawansowanym realizować umiejętności badawcze, obejmujące formułowanie i analizę problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie problemów w zakresie literaturoznawstwa.	Student: • w praktyce stosuje nabytą wiedzę z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej oraz poetyki i teorii literatury, • posługuje się terminami z zakresu historii i teorii literatury, pracując z tekstami pozytywistycznymi, • odróżnia rozmaite formy wypowiedzi, potrafi przygotować krótką wypowiedź ustną na zadany temat związany z literaturą pozytywizmu oraz wypowiedź interpretacyjną, a także odpowiedzieć pisemnie na podane w sprawdzianie zagadnienia, • zabiera głos w dyskusji w grupie, dowodzi, argumentuje, porównuje, polemizuje i formułuje sądy na temat często kontrowersyjnych i niejednoznacznych postaw bohaterów literackich i omawianych problemów, wykorzystując przy tym swe doświadczenie i obserwacje natury społecznej i psychologicznej, • doskonalą umiejętność notowania, szybkiego czytania, gromadzenia materiałów do studiów, planowania pracy oraz wykonuje prace pisemne o różnej treści, przeznaczeniu i obszerności.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU3] opracowanie tekstowe/ praca pisemna [SU6] demonstracja umiejętności praktycznych	[FPL3_K01] Jest gotów krytycznie oceniać poziom posiadanej wiedzy oraz jej przydatność w rozwiązywaniu problemów zawodowych i badawczych w obszarze literaturoznawstwa i językoznawstwa.	Student: • umie pracować samodzielnie i współpracować z innymi, potrafi dokształcać się samodzielnie, sięgać po dodatkowe lektury, podejmować własne zadania badawcze w zakresie literatury pozytywizmu, • poszerza horyzonty i pogłębia świadomość wagi dziedzictwa kulturowego XIX wieku i związków przedstawicieli tej epoki z kolejnymi generacjami.	[SK2] prezentacja/projekt/referat/ raport [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta	Treści przedmiotu	Problematyka ćwiczeń: analiza i interpretacja dzieł literatury pozytywistycznej wybranych z listy lektur przez Prowadzącego, z uwzględnieniem problematyki pojawiającej się na wykładach ukazanie odbicia rozmaitych problemów epoki w powstających wówczas tekstach literackich (powieści, nowele, poezja czasów niepoetyckich, publicystyka); mowa ezopowa; realizm tendencyjny, dojrzały, naturalizm; poetyka powieści dojrzałego realizmu; powieść historyczna; kontekst społeczny, filozoficzny, psychologiczny, biograficzny utworów; symbolika, tematy i motywy; dramat i teatr; związki z literaturą zachodnioeuropejską; charakterystyka stylu najwybitniejszych pisarzy.	
	Efekt kierunkowy	Efekt z przedmiotu	Sposób weryfikacji i oceny efektu										
	[FPL3_U03] Potrafi w stopniu zaawansowanym realizować umiejętności badawcze, obejmujące formułowanie i analizę problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentację wyników, pozwalające na rozwiązywanie problemów w zakresie literaturoznawstwa.	Student: • w praktyce stosuje nabytą wiedzę z zakresu historii literatury polskiej i powszechnej oraz poetyki i teorii literatury, • posługuje się terminami z zakresu historii i teorii literatury, pracując z tekstami pozytywistycznymi, • odróżnia rozmaite formy wypowiedzi, potrafi przygotować krótką wypowiedź ustną na zadany temat związany z literaturą pozytywizmu oraz wypowiedź interpretacyjną, a także odpowiedzieć pisemnie na podane w sprawdzianie zagadnienia, • zabiera głos w dyskusji w grupie, dowodzi, argumentuje, porównuje, polemizuje i formułuje sądy na temat często kontrowersyjnych i niejednoznacznych postaw bohaterów literackich i omawianych problemów, wykorzystując przy tym swe doświadczenie i obserwacje natury społecznej i psychologicznej, • doskonalą umiejętność notowania, szybkiego czytania, gromadzenia materiałów do studiów, planowania pracy oraz wykonuje prace pisemne o różnej treści, przeznaczeniu i obszerności.	[SU1] wypowiedź ustna/rozmowa/ dyskusja [SU3] opracowanie tekstowe/ praca pisemna [SU6] demonstracja umiejętności praktycznych										
[FPL3_K01] Jest gotów krytycznie oceniać poziom posiadanej wiedzy oraz jej przydatność w rozwiązywaniu problemów zawodowych i badawczych w obszarze literaturoznawstwa i językoznawstwa.	Student: • umie pracować samodzielnie i współpracować z innymi, potrafi dokształcać się samodzielnie, sięgać po dodatkowe lektury, podejmować własne zadania badawcze w zakresie literatury pozytywizmu, • poszerza horyzonty i pogłębia świadomość wagi dziedzictwa kulturowego XIX wieku i związków przedstawicieli tej epoki z kolejnymi generacjami.	[SK2] prezentacja/projekt/referat/ raport [SK8] obserwacja samodzielnej lub zespołowej pracy studenta											
Wymagania wstępne i dodatkowe	Wymaga się ukończenia przedmiotów historyczno-literackich z poprzednich semestrów, chyba że Prowadzący zdecyduje inaczej. Umiejętność analizy i interpretacji dzieł literackich, wiedza na temat historii literatury polskiej i literatury powszechnej okresów poprzedzających omawianą epokę literacką. W przypadku studentów z zagranicy konieczna jest znajomość języka polskiego w stopniu umożliwiającym zrozumienie treści prezentowanych podczas zajęć i aktywny w nich udział.												
Sposoby i kryteria oceniania osiągniętych efektów uczenia się	Sposób oceniania (składowe)	Próg zaliczeniowy	Składowa oceny końcowej										
	egzamin ustny	51.0%	100.0%										

Zalecana lista lektur	Podstawowa lista lektur	Każdorazowo na początku semestru Prowadzący ustala zakres lektur wymaganych do zaliczenia przedmiotu i do egzaminu. Teksty literackie obowiązkowe: - Adam Asnyk, Poezje zebrane, wstęp Z. Mocarska-Tycowa, Toruń 1995 (Sen grobów, sonety Nad głębiami, poezja tatrzańska, erotyki). - Michał Bałucki, Grube ryby (wydanie Biblioteki Narodowej [BN]). - Adolf Dygasiński, Zając. - Maria Konopnicka, Poezje, oprac. A. Brodzka (np. cykle: Obrazki, Na fujarce, Piosenki i pieśni, Pieśni bez echa, Italia). Nowele: Banasiowa; Dym; Nasza szkapka; Panna Florentyna; Martwa natura; Miłosierdzie gminy; W Gdańsku. - Jan Lam, Wielki świat Capowic. - Eliza Orzeszkowa, Nad Niemnem (BN); Marta; Cham; Meir Ezofowicz. Nowele: ABC; Dobra pani; Hekuba; Ogniwa; Tadeusz; W zimowy wieczór. - Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu, oprac. J. Kulczycka-Saloni (BN): wstęp oraz artykuły: A. Wiślicki, Groch na ścianę; E. Orzeszkowa, Kilka uwag nad powieścią; O powieściach T.T. Jeża z rzutem oka na powieść w ogóle; A. Świętochowski, Pleśń społeczna i literacka; P. Chmielowski, Utylitaryzm w literaturze; Niemoralność w literaturze; B. Prus, Słódko o krytyce pozytywnej; Ogniem i mieczem. Powieść z lat dawnych [rec.]; H. Sienkiewicz, O naturalizmie w powieści; O powieści historycznej; A. Sygietyński, Współczesna powieść we Francji. G. Flaubert. - Bolesław Prus, Kroniki. Wybór (BN); Lalka (BN); Placówka (BN); Emancypantki; Faraon. Nowele: Antek; Cienie; Kamizelka; Omyłka; Powracająca fala; Sen; Z legend dawnego Egiptu (BN). - Henryk Sienkiewicz, Listy z podróży do Ameryki (wybrane); Ogniem i mieczem; Bez dogmatu (BN). Nowele: Nikt nie jest prorokiem między swymi; Jamioł; Sachem; Stary sługa; Szkice węglem; Z pamiętnika poznańskiego nauczyciela; Za chlebem (BN). - Aleksander Świętochowski, Chawa Rubin; Klub szachistów; Woły (BN). Podręczniki i opracowania historycznoliterackie obowiązkowe: G. Borkowska, Pozytywiści i inni, Warszawa 1996. E. Jankowski, Eliza Orzeszkowa, Warszawa 1964. J. Krzyżanowski, Twórczość Henryka Sienkiewicza, Warszawa 1970. J. Kulczycka-Saloni, D. Knysz-Rudzka, E. Paczoska, Naturalizm i naturaliści w Polsce, Warszawa 1992. H. Markiewicz, Pozytywizm, Warszawa 1999. A. Martuszevska, Poetyka polskiej powieści dojrzałego realizmu (1876-1895), Wrocław 1977. - Obraz literatury polskiej. Seria 4. Literatura polska w okresie realizmu i naturalizmu, pod red. H. Markiewicza, J. Kulczyckiej-Saloni, Z. Żabickiego. T. 14, Warszawa 1965-1971. - Słownik literatury polskiej XIX wieku, red. J. Bachórz, A. Kowalczykowa, Wrocław 1991. Z. Szwejkowski, Twórczość Bolesława Prusa. T. 12, Warszawa 1972 (wyd. II). J. Tomkowski, Mój pozytywizm, Warszawa 1993. "Znak" 1996, nr 2: Dziedzictwo pozytywizmu.
-----------------------	-------------------------	---

	Uzupełniająca lista lektur	Teksty literackie nadobowiązkowe do wyboru: • Michał Bałucki, Pan burmistrz z Pipidówki; Dom otwarty. • Józef Bliziński, Rozbitki (BN). • Tadeusz Budrewicz, Wiersze pozytywistów. Interpretacje, Katowice 2000. • Adolf Dygasiński, Wilk, psy i ludzie; Beldonek. • Iskry z popiołów. Zapomniane opowiadania polskie XIX wieku. S. 12, oprac. J. W. Gomulicki, Warszawa 1958-1960 (wybrane opowiadania). • Maria Konopnicka, Nowelistyka: Obrazki więzienne; Na normandzkim brzegu; wybrane utwory dla dzieci. • Józef Ignacy Kraszewski, Dziecię Starego Miasta (BN); Szalona. • Jan Lam, Głowy do poźłoty; Koroniarz w Galicji; Wybór kronik, oprac. S. Frybes, Warszawa 1954. • Eliza Orzeszkowa, Dziurdziowie; Bene nati. • Programy i dyskusje literackie okresu pozytywizmu, oprac. J. Kulczycka-Saloni (BN). Artykuły: A. Świętochowski, My i wy; P. Chmielowski, Młode siły; ks. F. Krupiński, Romantyzm i jego skutki; S. Witkiewicz, Mickiewicz jako kolorysta. • Bolesław Prus, Literackie notatki o kompozycji (wybrane fragmenty), wstęp, wybór, oprac. A. Martuszevska, Gdańsk 2010; Grzechy dzieciństwa; Anielka. • Publicystyka okresu pozytywizmu 1860-1900. Antologia, oprac. S. Fita, Warszawa 2002. • Henryk Sienkiewicz, Rodzina Połanieckich; Quo vadis (BN); Potop; Krzyżacy. Nowelistyka: Janko Muzykant; Latarnik; Legenda żeglarska [BN]. • Antoni Sygietyński, Na skałach Calvados; Wysadzony z siodła. • Adam Szymański, Szkice (wybrane teksty), wstęp i oprac. B. Burdziej, Kraków 1998. • Aleksander Świętochowski, Dumania pesymisty, oprac. i wstęp E. Paczoska, Warszawa 2002; Liberum veto, t. 12, wybór i wstęp S. Sandler, Warszawa 1976; Wspomnienia, oprac. S. Sandler, Wrocław 1966. • Gabriela Zapolska, Kaśka Kariatyda. Opracowania historycznoliterackie nadobowiązkowe do wyboru: • J. Bachórz, Spotkania z Lalką. Mendel studiów i szkiców o powieści Bolesława Prusa, Gdańsk 2010. • A. Brodzka, Maria Konopnicka, Warszawa 1961. • T. Bujnicki, Sienkiewicza Powieści z lat dawnych. Studia, Kraków 1996. • Filozofia i myśl społeczna w latach 1865-1895, wybór i oprac. A. Hochfeldowa i B. Skarga, t. 12, Warszawa 1980. • S. Kieniewicz, Dramat trzeźwych entuzjastów. O ludziach pracy organicznej, Warszawa 1964. • R. Koziołek, Ciała Sienkiewicza. Studia o płci i przemocy, Katowice 2009. • Lalka i inne. Studia w stulecie polskiej powieści realistycznej, pod red. J. Bachórze i M. Głowińskiego, Warszawa 1992. • L. Magnone, Maria Konopnicka. Lustra i symptomy, Gdańsk 2011. • H. Markiewicz, Lalka Bolesława Prusa, Warszawa 1967. • Z. Mocarska-Tycowa, Wybory i konieczności. Poezja Asnyka wobec gustów estetycznych i najważniejszych pytań swoich czasów, Toruń 1990. • Nowe stulecie trójcy powieściopisarzy, pod red. A.Z. Makowieckiego, Warszawa 1992. • Przełom antypozytywistyczny w polskiej świadomości kulturowej końca XIX wieku, pod red. T. Bujnickiego i J. Maciejewskiego, Wrocław 1986. • A. Romanowski, Pozytywizm na Litwie. Polskie życie kulturalne na ziemiach litewsko-białorusko-inflanckich w latach 1864-1904, Kraków 2003. • Sekrety Orzeszkowej, pod red. G. Borkowskiej, M. Rudkowskiej, I. Wiśniewskiej, Warszawa 2012. • Zdziwienia Kraszewskim, pod red. M. Zielińskiej, Wrocław 1990. • M. Żmigrodzka, Orzeszkowa. Młodość pozytywizmu, Warszawa 1965.
	Adresy eZasobów	

Przykładowe zagadnienia/ przykładowe pytania/ realizowane zadania	1. Bolesław Prus jako dziennikarz i felietonista. 2. Poezje Marii Konopnickiej - tematy, style, gatunki. 3. Komizm i satyra w twórczości Jana Lema. 4. Naturalizm w twórczości Adolfa Dygasieńskiego. 5. Trylogia Henryka Sienkiewicza - model powieści historycznej, tematyka, styl i recepcja. 6. Czas i przestrzeń w Nad Niemnem Elżyny Orzeszkowej. 7. Lalka jako "powieść z wielkich pytań epoki". 8. Pozytywiści o kobietach i kwestii kobiecej - wybrane utwory publicystyczne i prozatorskie. 9. Postacie chłopów w twórczości Orzeszkowej i Sienkiewicza. 10. Nowelistyka paraboliczna - objaśnienie gatunku, funkcje, przykłady oraz interpretacje.
Praktyki zawodowe w ramach przedmiotu	Nie dotyczy

Dokument wygenerowany elektronicznie. Nie wymaga pieczęci ani podpisu.